

1584 Een hete zomer aan de grens van Meijel en Deurne

Waarom schreef Herman-Diederik van Millendonk in 1584 vijf boze brieven aan zijn goede vriend en nabuur Jan van Doerne, heer van Deurne? Naar de werkelijke oorzaak moeten we raden, geen archiefstuk maakt er melding van. De afloop of het vervolg kennen we helaas ook niet. Wel weten we ongeveer wat er zich in de zomer aan de grens van Meijel en Deurne heeft afgespeeld. Vandaar dit verhaal.

Twée heren met hun heerlijkheden en de Tachtigjarige Oorlog

Herman-Diederik van Millendonk, die op kasteel Ghoor in Neer woonde, erfde in 1579 de vrijheerlijkheid Meijel van zijn vader Gothard van Millendonk.

Op dat kasteel kwam na hun huwelijk op 4 augustus 1587 ook Francisca van Ghoor wonen, tot hun

scheiding op 24 januari 1618. Ondanks het roerige en woeste leven van deze Herman-Diederik zijn er geen redenen om aan te nemen, dat hij niet goed overweg kon met Jan van Doerne, de bezitter van de aan Meijel grenzende heerlijkheid Deurne.

Deze Jan van Doerne, zoon van Everard van Doerne en Margaretha van Vladeracken, volgde zijn broer Hendrick in 1545 op als heer van Deurne. Hij trouwde met Josina van Erp, woonde op het Groot Kasteel te Deurne en bleef heer van de heerlijkheid tot hij in 1606, bijna 100 jaar oud, overleed.

Deze twee mannen leefden in de tijd die we kennen van de Tachtigjarige Oorlog, de opstand van de Nederlanden tegen Spanje, de strijd om onafhankelijkheid van 1568 tot 1648. Het Brabantse Deurne werd in alles wat een oorlog aan ellende met zich meebrengt, meegetrokken. Hendrik Ouwerling schreef over de roofpartijen, moorden, brandschattingen, enzovoort. Voor het 'Limburgse' Meijel lag dat rond 1584 iets anders. Het dorp hoorde in dat jaar al niet meer bij de opstandige Nederlanden. Het was weer terug in Spaanse handen, onder gezag van de Spaanse Habsburgers. Overigens hadden de Meijelsen toen even goed te lijden van de oorlogshandelingen en rooftochten. Troepen van beide kanten trokken door het dorp van de ene kant van de Peel naar de andere. In die rumoerige tijd waren de Meijelsen getuigen van de zomer van 1584 met opvallende botsingen.

Uit de brieven van Herman-Diederik

Zomaar, op een zondagmiddag, vielen inwoners van Deurne het huis van de schout van Meijel binnen.

Dat schreef Herman-Diederik aan de '*edler ehrentfester groessgunstiger gueden frundt und nahber*' Jan van Doerne. En hij vervolgde zijn verhaal over de aanval op de Meijelse sc holtis, vertegenwoordiger van Herman-Diederik in Meijel en voorzitter van de schepenen.

Die Deurnese mensen, onderdanen van Jan van Doerne, begonnen de Meijelse scholtis te slaan waar ze hem maar raken konden. De scholtis kon niet anders dan de vlucht nemen, achtervolgd door inwoners van Deurne, gewapend en te paard. Ze achterhaalden hem op Maris boven Beringe aan de Lorbaan. Daar begonnen ze op hem te schieten en zwaar op hem in te hakken. Zijn ledematen zaten vol zware verwondingen. Toen bedreigden ze hem. Als hij van het voorgevallene iets bekend zou maken, dan zou hij zijn leven niet meer zeker zijn.

Andere geloofwaardige personen vertelden het verhaal aan Herman-Diederik. Die verzocht Jan van Doerne de daders op te pakken en zwaar te straffen, zoals dat naar billijkheid en recht diende te gebeuren. Bovendien eiste hij dat zijn Meijelse onderdanen met rust gelaten zouden worden.

30 juli 1584

Nog voordat Herman-Diederik bericht van zijn heer-nabuur uit Deurne ontvangen had, moest hij op maandag 30 juli 1584 opnieuw een brief in Deurne laten bezorgen. Hij ging er gemakshalve maar vanuit, dat Jan van Doerne wel wist welke misdaden er aan de grens met Meijel bedreven waren.

Opnieuw waren inwoners van Deurne gewapenderhand Meijel binnen gevallen. Dat gebeurde in het donker van de nacht en die van Deurne dreven een kudde schapen voor

zich uit. Deze schapen waren door Spaanse soldaten, die gelegerd waren op Huis Middelaar bij Genep, afgenomen van een huisvader uit Heel die de meer dan honderd Meijelse schapen hoedde op Heldens grondgebied.

Huis Middelaar

De inwoners van Deurne voerden de schapen met hun herder de vrijheerlijkheid Meijel binnen, waar ze de huisvader-herder dwongen naar de scholtis te gaan. Bij hem moest de herder een waarborgsom eisen. Als er geen waarborgsom zou komen, dan zouden ze de schapen mee naar Deurne nemen. Maar niemand in Meijel kon borg staan, zo

hoog was de gevraagde som geld. Niemand in Meijel was daarvoor rijk genoeg, zelfs de gemeente Meijel had volgens de schepenen daarvoor niet voldoende geld. De schapen zouden dus ontvreemd worden. Dat gebeurde ook en de meer dan honderd schapen werden naar Deurne gedreven.

Herman-Diederik eiste toen van Jan van Doerne, dat hij de daders zou oppakken en zo zwaar zou straffen dat het als afschrikwekkend voorbeeld zou gelden, dat de schapen in Meijel bij de rechtmatige eigenaar werden terug bezorgd en dat de Meijelsen voortaan met rust gelaten zouden worden.

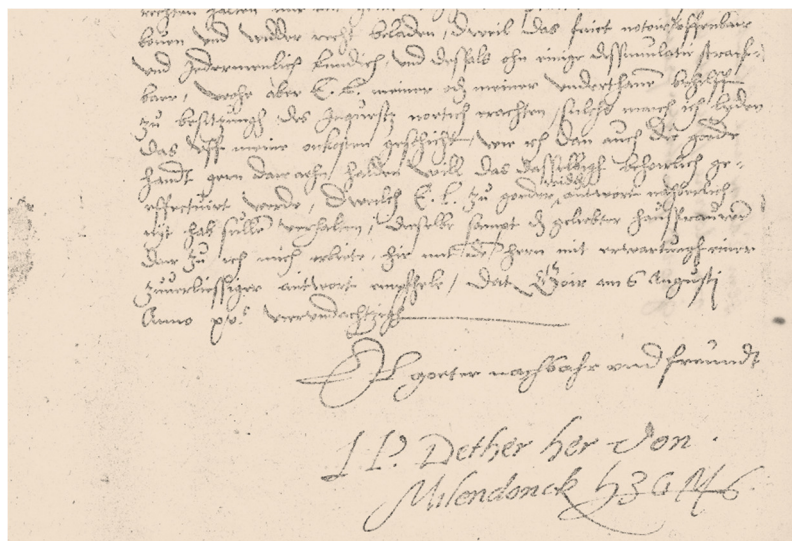
6 augustus 1584

Weer op een maandag, nu 6 augustus 1584, pakte Herman-Diederik zijn aangescherpte ganzenveer en papier voor een nieuwe brief aan de Heer van Deurne.

Hij dankte Jan van Doerne vriendelijk en hartelijk voor het feit dat deze zo snel en grondig de mensen uit Deurne bij zich geroepen had, die de borgsom in Meijel hadden afgedwongen en de schapen meegenomen. Hij had wel een paar opmerkingen daarbij. De Heer van Deurne moest nu wel overgaan tot stevige straffen voor hen die de scholtis hadden afgeranseld en die de schapen hadden meegenomen. Daarbij hoorde natuurlijk ook het terugbezorgen van de schapen bij de rechtmatige eigenaar in Meijel en het betalen van de kosten die in verband met de overvallen door de Meijelsen gemaakt moesten worden. Maar hij wilde zich niet mengen in de rechten van Jan van Doerne voor wat betreft het straffen van zijn onderdanen.

Anders lag het met Willem Verrijcken, die nu wel in Deurne woonde maar die ten tijde van de misdadigheden een Meijelse onderdaan van Herman-Diederik van Millendonck was. Hij zou wel eens de aanstichter kunnen zijn van al de onrechtmatigheden. Die Willem Verrijcken zou dus moeten verschijnen voor de dingbank in Meijel, de plaatselijke rechtbank voor onderdanen van Herman-Diederik. De Meijelse dingbank zou hem dan kunnen straffen zoals het hoorde, desnoods met opsluiting, geboeid met banden en ijzers. Zo moest volgens Herman-Diederik opgetreden worden tegen misdadigers die landvredebreuk en gewelddaden pleegden.

En hij eindigde zijn brief met het verzoek op korte termijn een betrouwbaar en nauwkeurig antwoord te mogen ontvangen.

6 september 1584

Herman-Diederik werd wat geprikkeld, want hij ontving op zijn vorige brieven geen antwoord vanuit Deurne. Op donderdag 6 september 1584 stopte hij de punt van zijn ganzenveer opnieuw in de inkt of beter, hij liet het weer een van schrijvers doen.

En met volle uithalen ging hij tekeer over de met vooropgezette bedoelingen tegen de Meijelsen gepleegde misdaden en geweld.

Bovendien eiste hij dat Willem Verrijcken uitgeleverd zou worden, omdat die niet onder Brabantse rechten kon vallen. In Meijel zouden de schepenen dan wel nagaan wat zijn aandeel in het geweld geweest was.

Natuurlijk moesten ook de schapen op een vriendelijke manier in Meijel terug gebracht worden.

Hij eindigde zijn brief met het verzoek van een spoedig antwoord en met de beste wensen, door de Almachtige te schenken, voor Jan van Doerne en zijn huisvrouw.

3 oktober 1584

Alsof de vorige invallen van mannen uit Deurne in de vrijheerlijkheid Meijel nog niet genoeg waren, kwamen ze opnieuw met snode plannen over de grens. Ze ontvreemdden boekweit van de Meijelse velden en brachten die naar Deurne. Tegelijkertijd namen ze een paard uit Meijel mee.

Logisch dat Herman-Diederik op woensdag 3 oktober 1584 vanuit kasteel Ghoor een nieuwe brief richting Deurne liet gaan met verzoeken om de boosdoeners te straffen, om de boekweit en het paard terug te laten brengen en om eindelijk eens een fatsoenlijk antwoord te sturen.

Maar ondanks deze kwade zaken, liet Herman-Diederik het niet na om vriend Jan van Doerne en zijn lieve huisvrouw aan te bevelen bij de almachtige God.

8 oktober 1584

Er volgen dan geen bewaarde brieven meer, maar wel een korte notitie van Johan van Doerne.

Deze schreef op 8 oktober 1584 aan Thomas Pauwels, schout van Deurne, dat hij de brieven van de Heer van Ghoor (Herman-Diederik van Millendonk) bijgevoegd had. Hij verzocht de schout om er kennis van te nemen en al vast naar een oplossing te zoeken, die ze binnenkort samen zouden kunnen bespreken.

Slot

Hoe deze botsing tussen Deurne en Meijel afgelopen is, wordt in nu bekende archieven niet vermeld. Het was waarschijnlijk ook voor de bewoners van de Peeldorpen een chaotische tijd, toen de huidige provinciegrens door de Peel in 1581 een landgrens werd en dat zou blijven tot 1810. Aan de westelijke zijde Brabant als onderdeel van de opstandige Verenigde Nederlanden die koning Philips II afzwoeren en aan de oostelijke zijde

een ratjetoe van heerlijkheden, graafschappen en hertogdommen die nog min of meer onder de Spaanse koning bleven.

Overigens is dit een van de zeldzame keren, dat er problemen waren tussen Deurne en Meijel. Of hadden de inwoners van Deurne redenen om rond 1538 een Landweer aan te leggen in Liessel ‘tegen aanvallen van troepen vanuit Meijel’?

Henk Willems

Gegevens uit:

RHCe te Eindhoven: archief gemeentebestuur van Deurne, 13181, inv.nr. 1331, Stukken afkomstig van Herman Dether, heer van Meijel, gericht aan de heer van Deurne (Johan van Doerne), inzake geweldplegingen door ingezetenen van Deurne aan inwoners van Meijel toegebracht, 1584